

ISIS

SAŢ

BCU Cluj-Napoca



NATURA,

JURNAL

PENTRU RESPINDIREA STIINTELOR NATURALE ŞI ESAKTE

in toate krasere.

Pedięeatş

BCU Cluj / Central University Library Cluj

de

DOCTOR JULIUS BARASCK,

Profesor de istoriea Naturală la Colegiul Naşional

DIN BUCURESCI.

ANŞI I-iş. 1856.



BUKURESTI.

Imprimeria Naşională a lđi I. Romanov et Comp.

~~P 104~~

P ~~104~~

270587

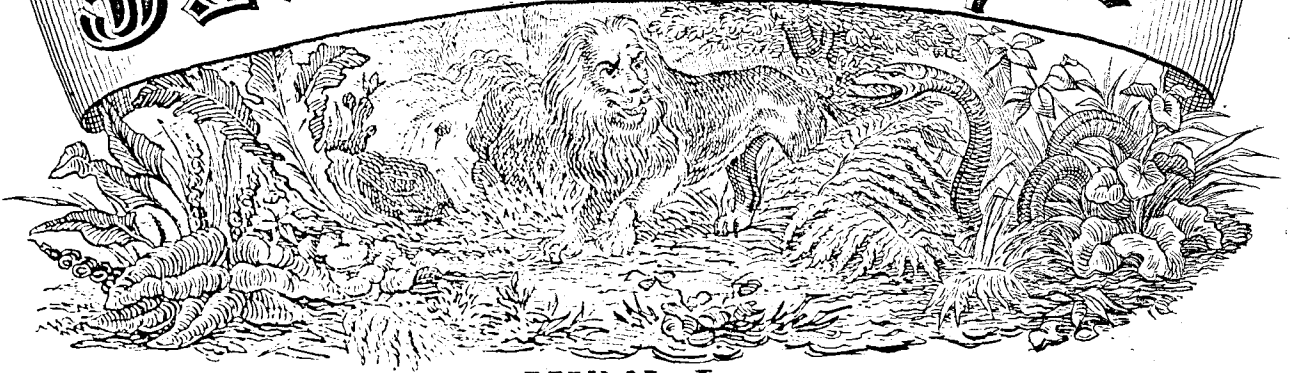


BCU Cluj / Central University Library Cluj

	<u>pagina</u>		<u>pagina.</u>
Statistika despre ceai, kafea și ciocolade . . .	87	Reîntoarçerea rîndşnelor	”
Statistika karnei în Françia în Anglia . . .	88	Преждѣ манускриптелор маі nainte	200
Skrisoare misterioasë	”	Ън Криминал фъръ вое	208
Noşisni ştatistice	96	Парафинзлѣ ши фотоцензл	216
Tot d'o datz nevşn ши şiniaлѣ	”	Noşisni ştatistice de Loneon	232
Pîşlѣ înfokatş	”	O fantz Zişолопikъ interesantz	”
Пасериле presimşitoare холереі	112	Волканзл Sangier	240
Ън корвѣ къртизан	120	Кіте-ва Noşisni ştatistice	248
Insekte ши вецетале варометриче	128	Пештіі вîнşторі	280
Фабрикаşisni парфşмеріилорş	136	Обсерваşisni метеоролопиче	”
Мішкъриле оаменилор în London	144	Инфлşиңа лşnei аşпра пşмîнтзлї	288
O plantz ноşъ foapte къріоасъ	122	Помтіа de порşмвї	314
Noşisni ştatistice diverse	”	O операşisne хірşргикалз	327
Пентрз фелşримі de вîнş în секşиле треқзте	”	Патріеа поамелорş noastre	328
O dovadz ноşъ pentрз прогрешл патріеі	160	Пётре fşndate	336
Efektele трşsnetzлї	168	Плої de пşçіоасъ	344
Тапетеле вѣтşмътоаре вşнътşцї	176	Кърремърл în Malta	352
Despre mana грїşлї	183	Тşnete ши фşдере ла 15 Dekemвrie	374
Diferite pase de Sobolanї	184	Че-ва despre локşиторїі în аерş	368



ЖИВЪ НАТЪРА



JURNAL

ЦЕНТЪРЪ РЪСНИДИРЕА ИИТИНЦЕЛОП НАТЪРАМЕ ИИ ЕСАКТЕ,

in toate clasele.

BCU Cluj / Central ^{pedagogic} University Library Cluj

Profesor Doktor Ізліѣ Бараш.

№ 1.

(Анѣл интіѣ)

Бѣкѣренті.

Іансаріе 1. 1856.

ОМЪЛЪ ИИ НАТЪРА.

Омѣлѣ рѣсенте ин лѣме доѣтѣ обіекте карі поѣтѣ сѣ окѣне атенѣиѣнеа ми стѣдіѣл сѣѣ; ачесте доѣтѣ обіекте сінтѣ: Натѣра каре ин инкѣнѣіоарѣ ми сінѣнѣа са пропріѣ, моралѣ. Гіѣл-каре дін-тр'ачесте доѣтѣ обіекте есте о сферѣ имменсѣ, инфінитѣ. Натѣра есте негрѣмит инфінитѣ; кѣчї тоате кїте се аѣлѣ ин черѣ ми не пѣмїнтѣ, Соареле, Стелеле неѣнѣтѣроасе ми мїліоанеле де сінѣнѣе вїї, де планте ми де мїнерале карі се аѣлѣ не ѣс-катѣ, ин океанѣ ми ин сїнѣлѣ пѣмїнтѣлї, тоате сінтѣ копрінсе ин домѣнѣл Натѣреї. Дар ми сфера сінѣнѣї морале а омѣлї есте инфінитѣ, кѣчї е инфінитѣ ин адинѣме; есте ѣн Океанѣ имменсѣ де идеї, де акѣісіні, де сїмѣімінте ми де креаѣісіні артїстїче карі аѣ проѣсѣ неѣнѣмерабїле фанте че имплѣ паѣнеле исторїеї ѣнѣнѣлї зманѣ ин ѣенере ми а дїферїтелорѣ паѣісіні ин партїкѣларѣ.

Аша дар инантеа омѣлї стѣдіосѣ се ин-

ѣнѣїшеазѣ доѣтѣ сепїї де стѣдіе, адїкѣ *stsdia Nat-
tpeї* саѣ стѣдіѣлѣ сїнѣнѣелор фісїче ми матерїале че есїстѣ, ми *stsdia Istorieї* саѣ філософїеї, адекѣ стѣдіѣл *sınuceї morale a omelıı*, лѣїїле есїстїн-
ѣї ми модѣл десволѣтѣреї еї ин дїферїте се-
коле ми кѣм а проѣсѣ дїверсе інстїтѣте змане,
лѣїї, обїчеїсрї, лѣгѣтѣрї пѣліїче ми соѣїале, шї-
їнѣе ми арте.

О дїферїнѣтѣ рѣмаркабїлѣ інтре ачесте доѣтѣ фелїсрї де стѣдії есте, кѣ чел д'інтіѣл есте маї есактѣ, не кїндѣ чел д'ал доѣїлеа есте маї адїнкѣ ми маї абстпартѣ. Ін стѣдіѣлѣ Натѣреї рѣсїм о нечесїтате фісїкѣ, о консекѣнѣнѣтѣ неїнтерѣнѣтѣ; де ачѣеа ачестѣ стѣділ обїчѣнѣенте не омѣ ла о рїндїпе лѣїїкѣ, не кїнд стѣдіѣл Фїлософїеї ми аѣл Історїеї нѣ поате фї аша де есактѣ, кѣчї аїчї нѣ доннѣенте о нечесїтате фісїкѣ, чї воїнѣа мо-
ралѣ а омѣлї жоакѣ ѣн пол маре ин ачест домѣн;

apoї mi obiektele same n̄ s̄int vizibile mi palpabile (de pip̄it), s̄int ideale, abstrakte. Dar dak̄ ne de o parte n̄ s̄int așa de esakte ka științele fiziçe (științele nat̄rale), ne d'alt̄ parte s̄int m̄lat mai adin̄ci, k̄v̄ci z̄rmeaz̄ k̄ черчет̄риле лор̄ș pip̄t̄ ла kest̄gnile chele mai înalte, pip̄t̄ ла prin̄cipеле prin̄cipелор, ла ка̄ssa t̄t̄rор̄ș fiin̄делор̄ș, ла in̄чен̄t̄la абсол̄t̄ș а тоатеї nat̄r̄i mi ла sf̄irmit̄l̄ș final mi абсол̄t̄ a t̄t̄rор̄ș timp̄r̄ilor̄ș; de асееа к̄ dr̄ent̄ к̄v̄int̄ș k̄iar *Aristotele* а n̄șmit filosofiea „știința știinделор̄ș.”

De ne vom ар̄enка vederea noastră аșn̄ra diferitelor̄ș епоче але istoriei, о s̄v vedem̄ș к̄ асесте до̄ș sep̄ii saș s̄fere але st̄diелор̄ аș о-к̄нат̄ in tot timp̄l̄ș snip̄it̄l̄ș оamenilor̄ș; in̄s̄ fiеш̄i-каре епок̄ а ав̄t о predilec̄ișne (preferin̄ț̄) pent̄r̄ șna saș аt̄a dint̄re асесте до̄ș s̄fere. Oamenii аș fost̄ in̄ dif̄erite timp̄r̄i, ori nat̄ralist̄i ori filosofi.

Șv in̄ченem к̄ timp̄r̄iеле античе!

То̄uї поп̄л̄ii orientalī antīci kar̄ii аș fost̄ înalte de епока Elenilor̄ аș ав̄t ideї foarte înalte аșn̄ra om̄l̄șii mi nat̄r̄ei; in̄s̄ асесте ideї n'аș fost̄ legate in̄tre d̄insele к̄ о лег̄t̄r̄ь metodik̄, științifik̄. In̄tr'adev̄r к̄ чеа mai mare mirare vedem ак̄m к̄ Indienii antīci kar̄ii аș ad̄s к̄л̄t̄ra ла Egiptienii antīci mi print̄'înșii mi ла Elada, к̄ Indienii antīci, zik, аș presimț̄it̄ș о m̄l̄time de ideї înalte каре токмаї in șrma m̄ltor secole, științele metodice ле а deșкоперit; in̄s̄, преk̄m am zis, metoda științifik̄ а l̄nsit ла асесте naț̄ișnīi foarte bogate in̄ imajinaț̄ișnīi, de асееа к̄ dr̄ent̄ к̄v̄int̄ș s̄v dateaz̄ orișinea știinделор̄ din timp̄l̄ș Elenilor̄ antīci k̄ind аș in̄florit̄ șкоалеле nem̄ritoare а șn̄ș Sokrate, Plato, Aristotele, Zeno ш. ч. л. mi k̄ind артеле аș fost̄ reprezentate prin Fidias, Zeuxis, Pindar ш. ч. л.

Аколо г̄șim леаг̄н̄л̄ știinделор̄ mi ал̄ артелор̄. Аколо ni se in̄f̄yșimeaz̄ș niște fișr̄i maieștoase каре-ї n̄ștem privi ка n̄r̄inđi n̄șkочitor̄i аї știinделор̄ immense mi аї артелор̄ șv̄l̄ime. Аколо а fost̄ *Tales*, filosof̄l̄ șpek̄lativ̄ș чел̄ d'intīșș каре а in̄dr̄șnit̄ а vorb̄i des̄pre in̄чен̄t̄l̄ș л̄meї; acolo а fost̄ șn Sokrate, tat̄l̄ filosofiei morale mi indest̄l̄ șn̄ș om̄ș vipt̄oșș;

Aristotele, tat̄l̄l̄ loț̄iceї, metafisiceї mi ал̄ istoriei nat̄rale; Иократе, tat̄l̄l̄ medicinei, mi k̄ite n̄șme n̄ș se ḡșesк аколо кар̄i, ка st̄lele chele mar̄i але чер̄il̄șii n'аș in̄chetat̄ niç̄i n̄ș vor in̄çeta а ștr̄l̄șci in̄ istoria л̄meї.

Dar к̄ тоат̄ diversitatea st̄diелор̄ ла Eleni, г̄șim о predilec̄ișne pent̄r̄ filosofie; fiziçii, medicii mi ал̄ii оamenii de științe esakte аș fost̄ mi filosofi; filosofia а predomnit̄ș ла dinșii n̄ște fiziçk̄; ideile abstrakte аș fost̄ mai к̄л̄t̄ivate de k̄it̄ ideile empirice, de асееа științele nat̄rale ла Eleni аș fost̄ foarte inkomplete mi greșite; dak̄ dar ne d'о parte опереле filosofice але șn̄ș Sokrate, Plato, Aristotele, преk̄m poezia л̄și Omer̄ș, elok̄inđa л̄și Demostene mi артеле dramatice але șn̄ș Sofokles, Eșr̄inid̄is шчл. аș r̄șmas ка niște modele neat̄inse, ideile in̄ științele nat̄rale але асестор̄ eroi аș fost̄ foarte m̄r̄șinite mi foarte greșite; к̄v̄ci secol̄l̄ș de at̄n̄ci а fost̄ konsakrat̄ș pent̄r̄ к̄л̄t̄l̄ ideilor abstrakte in̄ s̄fera filosofiei mi а prod̄k̄ișnilor̄ șv̄l̄ime in̄ артеле șr̄moase, dar n̄ș ла черчет̄r̄i empirice in̄ dom̄n̄l̄ nat̄r̄ei каре а fost̄ at̄n̄ci d'șn opizont foarte m̄r̄șinit. Аșа dar in̄ епока klasik̄ а Elenilor̄ st̄dīl̄ș om̄l̄șii а predomnit̄ n̄ște st̄dīl̄ nat̄r̄ei.

(Ва șrma)

Des̄pre l̄imba mi viađa șocial̄ а ал̄binелор̄ș.

D. de *Frariere*, in̄ șv̄raçil̄ș șv̄ș des̄pre ал̄bine mi арта пр̄șsireї лор̄ș, se еșn̄rim̄ș in̄ mod̄l̄ș șr̄m̄tor̄ș:

Ал̄binеле аș negreșit̄ о l̄imb̄ș, dar n̄ș in̄ mod̄l̄ș преk̄m о авem noi оamenii; адек̄ ал̄binеле аș mizлоаче șiḡre а 'mi kom̄n̄ika к̄ о mare ișçeal̄ in̄t̄im̄l̄r̄ile каре ле intereseaz̄. In̄ privinđa асеста n̄ștem z̄içe к̄ nat̄ra ле а dat̄ dōș șim̄șr̄i, ne k̄ind t̄t̄xlor̄ челор-л-ал̄e animale ле а dat̄ n̄șmai șn șin̄șr̄ șim̄ș saș mizлок de kom̄n̄ikaç̄ișne. Ал̄binеле аș niște organe șim̄șitoare аșа de fine к̄ n̄ș ле г̄șsim̄ș аșt̄ș fel̄iș ла niç̄i șn ал̄ animal d'аșn̄ra p̄m̄int̄l̄șii. Am zis к̄ animalеле șn̄perioare аș priimit̄ de ла nat̄r̄ь n̄șmai șn șin̄șr̄ mizлок̄ de kom̄n̄ikaç̄ișnea ideilor, асеста este г̄las̄l̄ mi l̄imba; mi ал̄binеле аș асест̄ mizлок̄ș, ne k̄ind̄ș ла

de vr'zn perikol kare o amerincuz, kyci dznz priimipea ačestei vesti toatz popzlaiznea se izne in miškare mi iea mzszi de anzpare mi de sigzpanza deneralz. Reziina este cea d'iniiz kare aflz vestele cele noi; kind impoztanza dor nz e mare mi amerincuztoare s. e. kz s'a deskonepit zn kimpz plin de flori, saz kz o alzinz streinz a intrat in stanz m. c. l, atznzi reziina rzmine linizlitz mi porznciute nzmai ačeea ce trezbe de fzkt; dar kind toatz esistinza popzlaiznei stanzli, inkpedingatz domniei ei este in perikol, saz kind se amerincuz zn perikolz kz perderea kiap a szveranei dor, atznzi kiap reziina iea parte in persoanz la aktivitatea deneralz.

Toate cele espise aiczi nz sint niskai va izvendizni fantastice, zice D. Frariere, ci basate pe faute pozitive, obserbate kiap de mine in persoanz. Din mzltele esempe kzpioase in pričina ačeasta, eatz kz voiš espise aiczi zna, kare aratz kz albina are zn feliz de zdekatz mi de prevedinguz. Iiiz prea bine kz fiziologia ne va znne kz nzmai znde sint kreepi akolo este o zdekatz indelzantz pozitiv; aha este in deneralz; insz eš imi voiš mziini a raporta ačeea ce am vzatz, mi lektorzi va zdeka.

„Intr'o searz am fost okznat a čiti o karte interesantz, wezind lingz fepeastra deskisz a kabinetzli meš. Zn stanz mikš nož nepozlatz inkz de albine sta la marziinea fepestrei znde lam nazš nentrz obserbare. Pazelz cele din zrmz ale soareli in minztl anznerzi, kždea aznpa stanzli mi pzrzndea in intrzli stanzli prin gziři hozzrite nentrz albine. Zn neam nz in drenz ačestei gziři mi—a permisš a obserba lzkrzile ce s'a inlimulat in intrzli stanzli mi aha am vzatz kz n'a trekz mzl timnš kindž sgomotzl znei albine m'a dehtentat din lektzra mea; m'am zitat mi am vzatz kz o albinz streinz esamina stanzli in toate pzrzile, par'kz ar kžzta zn lokž ne znde sz intze, mi par'kz mi-ar fi inkizit kz stanzl trezbe sz fiz gol in intrz; mi aha a inkonizpat stanzl kz szorzli ei neinčetat, insz fzrz sz se azeze ne dinszl, apoi la zšpuit deskonepind gazra intrzrei, s'a nz kz o mare bzgare de seamz pe skindzra kare se aflz dinainte gzirei mi a rzmas aha vr'znž minzli in linizte par'kz s'arž fi gindiz ka ce tre-

zbe sz fakz; ne zrmz s'a hozzrit ka sz intze in intrz, insz dšne mai mzlte asemenea hozzrit kz indoialz, par'kz tožz ahea frizkz mi nz prea ahea konfiinguz in ačest lok nekznokz.

Ež insz n'am pierdzt din vedere niči zna din miškzrile ei. Am vzatz kz dšne ce a esaminat interiorzli stanzli prii toate nzktele, a emit afarz mi a szzpat, insz kind szzpa tožz se zita inapo par'kz ahea sz bače de seamz bine dzmzli stanzli ka sz n'z nearz.

Če a vrzt albina ačeasta kz toate ačeste operazi? nezperhit kz n'a venitž a kžzta miere in stanz, fiind-kz am zis kz a fostž nož de tot, prin zrmare zn lemniž gol; aha dar a venit nzmai a'ni kžzta o lzkiinguz nentrz dinsa mi kamaradze ei.

A doža zi la 10 ore de dimineaz, kind soarele ear strlzčea d'aznpa orizontzli, aš venit o gziřnz aproane de vr'o 50 de albine, fzkind zn sgomot mare mi inkonizpind stanzl kz szorzli dor. Astz-datz albinele n'až zzbovit aha mzlž minz sz intze, ka albina de kz seara, par'kz ar fi fostž vestite de kžzre čea d'iniiz kz nz e perikol; kz toate ačestea mi albinele ačestea aš esaminat din nož interiorzli stanzli in toate pzrzile, ne zrmz aš szzpat kite zna zna fzrz sz se ahtente zna pe alz.

Kzpiozitatea mea a fostž akzm foarte mare. Am azzitž mi am mi čitit kz albinele aš običeiž a trimate mai nainte ka nihte avant-gzarde saž spioane ka sz esamineze lokz znde dopesk sz se azeze; insz alzi lzgdzskš o ast-feliz de prevedinguz albinezor; aha dar am fostž kzpios sz miž dakz intr'adevzřz ačele činči-zęči de albine karz aš venit astzli aš venit a esamina stanzl, dšne ce aš fostž vestite de gziřnea znei lzkiinguz noze de kžzre albina de kz seara; aha dar kz o mare nezbdare am ahtentat sz vzž lzkrzile; apoi kizž a fostž de mare mirare mea kind dožz čeazpi dšne ce s'a depzrtat gziřna ačeea de činči-zęči de albine, eatz kz o gziřmadz de mai mzlte mi de albine aš venitž mi aš intrat in ačelž stanz! Poate dar čine-va sz se indoiaskz akzm kz ačeste albine de astzli n'až fostž kiapř spioane saž reznzskztoare dzrei, mi dšne ce aš datž koloniei stanzli čelzi vekiz o veste favorabilz, ačeea s'a hozzrit a pzrzli lokz ačela vekiz mi a se transporta intr'o lzkiinguz nož?

Dar trezbe sz snizž aiczi ka sz n'ni inkiz-

frică s'z p'rmîi'z acolo în aчесте локърі аша де сълбатиче; znde нѣмаі зп felіѣ deosebit de вълпе (canis azarea) îndrѣsnеute кіте odatъ dimineaца а'ші кѣта пе вірѣріле мѣнцілор дежѣнлѣ еі нінтре зп fel de potîrnikі foarte гѣстоасе (tinamotіs Pentlandii) капе се араѣ аколо; znde пар зп тірѣ амерікан (Cugar) ші зп felъ de зрѣѣ deosebit (ursus ornatus) се рѣѣческ гоніці fiind de foame în ачесте рецізні neosnitalіере: аколо este peзиденца kondopълѣ.

Dintre toate naserіle Americеі, нічї зпа n'a окъпат аша де мѣлт імаінацізнеа попѣллор де аколо, де кіт kondopълѣ. Ел а жѣкат зп ролѣ mare maі nainte în реліціеа пѣгінѣ а попѣллор примітīvī din Mexiko; ел figъреазѣ ка емблемѣ ла monetеле din Xіlі. Тоці воіажоріі nainteа vestiѣлѣ Хѣмболд л-аѣ. нѣміт съверанѣл аерѣлѣ ші идеалѣл forціі фісиче. Felъrimі de istorіі fantastиче аѣ інконѣірат ачeastъ fiindъ animalъ: іntp'зп кѣвінт, Kondopъл а devenit о fiindъ fabълоасъ, misterioасъ пе вірѣріле џігантиче але Андлор znde нимеіеа n'a пѣс інкѣ пічіорѣл.

Тімѣл modernѣ, де ші а десѣрѣкат пе kondopъ de ачestѣ інвеліш fabълос ші misteriosѣ, ел tot а рѣмас destъл de mare, де пѣтернік ші де admirabil, în кіт мерітѣ ка сѣ ворѣмѣ аічї чева desppe дінсѣл.

Чіне а кѣлѣторіт ла поі пе мѣнці, а вѣзѣт negremit naserіle нѣміте плешѣві (vultur, vautour) капе аре ачeastъ нѣміре fiind—кѣ n'aѣ флѣі пе капѣ ші аѣ ка о колетѣ де пене мічї імпредіѣрѣл гіѣлѣі; ачeastъ naserе este din челе рѣнітоаре ші се нѣтреште де карне віе саѣ де mortъчісне, мѣрїмеа лѣі este ка де 1 1/2 саѣ де де доѣ орї мѣрїмеі кѣрканѣлѣ.— Kondopъл este ші ел де ачeastъ familie: este ші ел зп felіѣ de плешѣѣ; dar че deoseбіре інтре мѣрїмеа ачestop доѣ felърі де плешѣѣ! Kondopъл, ла капе (ка ші ла плешѣѣ, ші ла вѣлѣрѣ) партеа femeeаскѣ е маі mare де кіт партеа бѣрѣѣteаскѣ: мѣсѣра ін лѣнціме, адекѣ де ла чіокѣ піпѣ ла вірѣл коадеі este 5 пічоаре; апоі кінд своарѣ ін аер кѣ арініле sale іntinse, атѣнчї мѣсѣра е о лѣрціме де 14 пічоаре! Флѣціі лѣі sіnt negрі, стрѣлѣчиторі інсѣ вірѣріле арінілор sіnt албе; чіокѣл лѣі е пѣтернік, капѣл mare, плешѣѣ, tare болтїт, ла партеа бѣрѣѣteаскѣ коронеазѣ капѣ о креастѣ кѣрпоасъ (ка ла кокошѣ), зп гѣлерѣ

саѣ колетѣ: алѣ інконѣіорѣ гіѣл мѣсѣлосѣ ші ін аріні ші ін пічоаре аре о пѣтере foarte mare.— Ел este ін stare а pidіка міеі, відеі мі кіар копіі мічї ін гіареле sale, а съѣра кѣ дівшїі ла о 'нѣлціме fabълоасъ ші а-і transporta аша ін кѣіѣл лѣі пе вірѣл мѣнцілор!

Аічї ла о інѣлціме estраordінарѣ pentpъ opі—че fiindъ віѣ, адікѣ ла о інѣлціме де 22000 пічоаре neste нівелѣл мѣреі, znde аерѣл s'a фѣкѣѣ аша де съѣдїре ін кіт нѣмаі este respіrabілѣ, ші presіѣнеа аерѣлѣ s'a імпѣдїнат інтр'атїтѣ ін кіт колоана мерѣрїалѣ ін Barometpъ сѣ sѣе нѣмаі ла 12 долърі, ін лок де 28, токмаі аколо інчене domnieа kondopълѣ. Bestіѣл Хѣмболд face аічї о обсерѣаціе remarкабілъ: „Par, зіче ел, vom гѣсі зп алт animal капе ар fi ін stare а трѣі ін атїтеа дїверсе рецізні але аерѣлѣ. Зп omѣ обічнїт ін вале, кінд се sѣе кѣ валонѣ ін аер ла о інѣлціме кіар нѣмаі де 20000 пічоаре, sіmte о neastімпѣраре ші о anxietate nespіerітѣ ін кіт este sіmт а се порорї жошѣ, ші toate ачестеа дін казза рѣрїрїі аерѣлѣ, де ші ел нѣ s'a ostenit кѣ сѣіреа, кѣчї а шезѣ лінішїт ін валонѣ, пе кінд kondopъл кѣ ізѣеала znel сѣѣете се sѣе дін прецініѣеле грозаѣе капе інконѣіорѣ мѣнці Andes, ла вірѣріле лор, апоі аічї нѣ рѣміне ел неактїв ші ostenit, чї дін контра зрмеазѣ зборѣл сѣѣ maіestosѣ ші іnfatigabil ін ачесте рецізні foarte nalte znde аерѣл este аша де съѣдїре! Кіці воіажорі n'aѣ пѣтїміт де кѣрѣере де sінѣ дін гѣрѣ, нас ші окї ші кіар знїі аѣ fost атакаці де апоплексіе кінд аѣ врѣт сѣ се sзіе пе мѣнці foarte іналці, ші кѣ toate ачестеа kondopълѣі німік нѣї насъ!„

Kondopъл este аша де обічнїт а локзі ін інѣлцімеа аерѣлѣ, ін кіт кіар кінд се odіxнеште нѣ шеаде жоs, чї пе ніште sтїнчї ренезї, znde ії плаче мѣлт маі віне кінд се sзіе де кінд ін вале, маі кѣ seamъ кінд е інгрѣстѣ; кѣчї коборїндѣсе ла вале, este sіmт а bate кѣ арініле, коборїндѣсе ка орї—че насѣре ordінарѣ, dar kondopъл este обічнїт а плана ін аер кѣ о лініште maіestosъ џїнд арініле іntinse dar nemішкѣтоаре, іntokmaі ка вѣлѣрѣл лѣі Іsnітерѣ дін Мітолоціе капе кѣ арініле sale іntinse кѣ maіestate, протѣѣ пѣмїнтѣл де трѣснетеле черѣлѣ. Аша съѣрїндѣ ла інѣлцімі estраordінарѣ neste прецініѣе спѣімїпѣтѣоаре ін капе пѣмїнтѣл де десѣѣл пічіоарелор

sale pămîne avia vizibil, kэ toate аcеsteа simуэа vedereй лэ este аша de пэтрэnzъtop, in kит чеа май микэ прадэ каре паште пе кимпэ in вале, нэ сканэ de vederea лэ скрэътоаре чй indаъ din мизлокэ сворэаъ de sss, se repede жос in ли- nie dreaptэ шй интр'эн минст прадa este in гiа- реле sale !

Este эн спектакол mare, zikэ воiaжopий, a vedea аcеste пасepй цигантиче indаъ кэзind жос, пар'кэ кадэ din черэ, шй аcеастэ сэрприндере este кэ алит май mare in кит 'naintea кэdereй sale de sss нэ s'a пэът deskonepй in aerэ ни чй o зрмэ de kondop, киар de okиэ чeл май бэжэ, аша de sss шй департе epа ! Эн алэ спектакол prinзind este, kind kondopэ, дэне че a fэpat прадa лэ, сбоарэ кэ динса in aer лa o инэциме спэиминэтоаре, пе kind аcеастэ liицэ nefepичитэ се desbate in aer in spasme шй in agoniea морций ! Саэ kind kondopэ, прекэм are обичея, се аcеазэ кэларе азэпра энэ кал сэлбатик каре паште пе кимпэ, бэиндэ кэ аринле sale пэтериче шй рэ- пинд кэ чюкэ лэ чeл грозав карнеа sa vie, шй сэрманэ кал de снаймэ, de дэреpe шй de de- спepape фэче ка эн smintit in степеле nemэруи- ните de аколо, пeпэтинд скэпа de inemикэ сэъ теривил каре tot й sheade пе spinape. Пэкатэ ! Oameni nemilostivi аэ гэсит плэчере in asemenea спектакле сэнцepoase ; прекэм Spaniolй din Ез- ропa се бэкерэ de спектакэ sinцepos a лэций инре дой бичй kind се рэп виэ энэ пе алэ, аша шй Spaniolй din Америка Meridionalэ аэ нимте театре саэ arene пэбличе in каре се presenteазэ эн kondop лэиндэсе кэ эн кал саэ боэ !

Воiaжopэа Tschudi зиче, нэ нэмай vederea чй шй одоареа (miposэа) аcеstop пасepй este эн лэкрэ естраordinар. De мэте opй, зиче ел, am вэзэст кэ avia s'a арэнкат кадаверэа энэ калэ саэ энэ боэ морт пе кимпэ шй интр'эн минст o мэ- циме de kondopй аэ fostэ адэнаци пе аcеастэ ка- давер, мэкар кэ nainte de энэ минст din адинсэ m'am зитат шй n'am вэзэст ни чй энэ in tot opи- zontэ ! Kondopэа este foarte минкэчios (ка шй fratele сэъ, плешэвэа nostrэ) шй се интимлэ de мэнинкэ алит de мэлат in кит нэ poate сэ се сэie шй сэ сбоаре, атэчй vapsэ prisosэ; дар дакэ нэ a devenit foarte грeэ шй este in stare a а- жэцэ ла кэбэа сэъ in вipфэа мэцилор, атэчй, ажэ: rind аколо, fache эн fel de siestэ дэне масэ,

adeкэ се кэлкэ шй доарме, apoй скэлндэсе, рэ- мине kite—вa ore in societate кэ semenй сэъ, кэчй kondopий sint соcиaлиа: доэ-зечй шй трей- зечй шй фак кэбэриле лор вeчinate энэ лигэ алэ шй петрек аша вiаца лор in ssop, in минкаре, in somнэ шй in societate.—

Кэбэа kondopэа e foarte simулэ, фэiарэ пэтем зиче кэ are нэмай o локэинцэ фиксэ дар нэ эн кэбэ, шй оаэе sale ел ле пэне пе пэмint гол, аколо пе стинчй, шй e sigэp кэ nimenй нэ ле ва лэа, кэчй пинэ ла аcеste рециснй inalte шй de- septe ни чй энэа din animalele sinцepoase, афарэ de kondop, нэ ажэцэ. Пэй kondopэа се de- sboалэ foarte инче; femела пэне нэмай ла fie каре дой анй ла инчепэъл vereй kite 2 саэ 3 оаэ шй ле пэне in локэриле чeлe май обэкрэ in рецис- neа domnieй kondopлор. In аcеастэ тимпэ кон- dopэа maskэlin fache кэъtopie департе in мэций, кэчй de шй in цeнерал kondopэа нэ e пасэре мигрэтоаре (ка pиндэnelе noastre snpe esem- плэ) каре сэ факэ кэъtopie регэлатэ пе fie—каре анэ, insэ fache кэъtopий foarte лэций kite odatэ; ел интinde кэъtopиле sale kite odatэ din мэций Andes din Peru шй Quito шй мерце пинэ ла strada лэ Magellan, адекэ пинэ ла цэртэриле окцидентале але очеанэа чeлэ mare.

Fiind кэ am вэзэст sss кэ kondopэа are tot de энa o пофэ de минкаре foarte бэжэ, de а- чееа poate сэ—шй инкивиаскэ лекторэа nostrэ, кэ kondopэа vine kite odatэ in колисисне кэ o алэ fiицэ vie каре iарэшй are o пофэ бэжэ шй мэнинкэ din toate, адекэ omэа. Интр'адевэp пагэба каре o фак kondopий oamenилор пе fie- каре an este foarte mare; вице, ой, капре, минзй de кай, шй лamas тинерй нэ sintэ sigэpй a нэ кэдеа in гiара лор. De ачееа й gonemte omэа de аколо энде й гэшеште, insэ прекэмэ зиче Tschudi, се vede кэ kondopэа n'a аflatэ инкэ пинэ акэм кэ omэа este inemикэ лэ de moarte, кэчй a вэзэст кэ kind a тэiат вp'эн ви- цeлэ, аэ venit kondopй ка сэ мэнинчэ мацеле арэнкате шй s'аэ апропиат атэчй ла пэцинй нашй de динсэа, in кит ар fi пэът сэъй prinзэ кэ мiiнеле.

Аcеастэ индрэснеалэ a kondopлор a de- terminat шй modэа prinдepий лор. Витэtopий дэне kondopй нэй impэшкэ кэ глоацэ; кэчй пeнeлe sale sint аша de гроасе шй de dese in кит pap эн kondop сэ казэ d'эн глонцэ, чй интревэин- цeазэ зрмэtopэа modэ de prinдepе; интр'эн локэ

